

4 เมษายน 2554

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช 2518

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ.2518 ปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2535 และ พ.ศ.2550

วัตถุประสงค์ของกฎหมาย

- 1) คุ้มครองให้เกษตรกรได้ใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ ป้องกันการขายเมล็ดพันธุ์ที่ไม่มีคุณภาพ หรือปลอมปน
- 2) สงวนพืชพันธุ์ดีไว้เพาะปลูกเฉพาะภายในประเทศ
- 3) อนุรักษ์พืชป่าใกล้หรือกำลังจะสูญพันธุ์

ประเภทของพันธุ์พืช

กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นผู้ดูแลกฎหมายนี้ กำหนดให้มีประเภทของพันธุ์พืช ต่างๆ ออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) **พันธุ์ควบคุม** เป็นพันธุ์พืชที่ผู้ประกอบการเพื่อการค้าจะต้องมีใบอนุญาตของแต่ละประเภทของกิจกรรม เช่น ต้องมีใบอนุญาตนำเข้า ใบอนุญาตรวบรวมเมล็ดพันธุ์ควบคุมเพื่อการค้า หรือใบอนุญาตขาย
- นอกเหนือจากนี้ ยังมีการออกประกาศกระทรวงฯ กำหนดมาตรฐานคุณภาพด้านอัตราความงอก ความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์ควบคุม และต้องมีฉลากเป็นภาษาไทยด้วย เป็นต้น

กระทรวงเกษตรฯ ได้ประกาศเมล็ดพันธุ์ควบคุมแล้วทั้งสิ้น 37 ชนิด โดยแบ่งออกเป็น เมล็ดพันธุ์พืชไร่ 9 ชนิด ได้แก่ ข้าวเปลือกเจ้า ข้าวฟ่าง ข้าวโพด ถั่วเขียว ถั่วเขียวเมล็ดดำ ถั่วเหลือง ฝ้าย ข้าวโพดหวาน และทานตะวัน เมล็ดพันธุ์พืชผัก 28 ชนิด ได้แก่ คะน้า แดงกวาง ถั่วลิ้นเต่า ผักกาดขาว ผักกาดเขียว ผักกาดหัว ผักบุ้งจีน พริก มะเขือเทศ ถั่วฝักยาว กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก บรอกโคลี ผักกาดกวางตุ้ง ผักกาดหอม หอมหัวใหญ่ แดงโม กระเทียมใบ

ผักชี ปาล์มน้ำมัน มะระ พัก/แพง มะเขือยาว มะเขือเปราะ กระเจี๊ยบเขียว พักทอง บวบ เหลี่ยม และแคนตาลูป

- 2) **พันธุ์พืชสงวน** เป็นพันธุ์พืชที่ห้ามส่งออก สงวนให้ใช้เพาะปลูกภายในประเทศ เนื่องจากเกรงว่าหากพันธุ์พืชที่ดีเหล่านี้ถูกนำไปปลูกในต่างประเทศแล้ว ก็จะกลับมาเป็นคู่แข่งทางการค้าได้ โดยขณะนี้มีการประกาศให้พันธุ์พืชจำนวน 11 ชนิด เป็นพันธุ์พืชสงวน คือ ทุเรียน ส้มโอ องุ่น ลำไย ลิ้นจี่ มะขาม มะพร้าว กวาวเครือ ทองเครือ สละ และสับปะรด

- 3) **พืชอนุรักษ์** เป็นชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามอันเนื่องมาจากการค้าระหว่างประเทศและอยู่ในภาวะใกล้จะสูญพันธุ์ ประกาศชนิดของพืชอนุรักษ์นั้น เป็นไปตามบัญชีของอนุสัญญาไซเตส¹ โดยมีการแบ่งออกเป็น 3 บัญชี คือ บัญชีแนบท้ายที่ 1 หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ ห้ามทำการค้า ยกเว้น เพื่อการศึกษาวิจัย หรือได้มาจากการเพาะพันธุ์ ตัวอย่างเช่น กล้วยไม้สกุลรองเท้านารี เป็นต้น บัญชีแนบท้ายที่ 2 เป็น ชนิดพันธุ์ที่ยังไม่ถึงกับใกล้จะสูญพันธุ์ แต่มีแนวโน้มใกล้จะสูญพันธุ์ จึงยังอนุญาตให้ค้าขายได้ แต่จะต้องมีการควบคุมไม่ให้เกิดความเสียหาย พืชในวงศ์กล้วยไม้ แคนดัลส ปรง หม้อข้าวหม้อแกงลิง เฟิร์น เป็นต้น และ บัญชีแนบท้ายที่ 3 หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่ประเทศสมาชิกใดประเทศหนึ่ง ต้องการคุ้มครองชนิดพันธุ์ของตนเองไม่ให้สูญพันธุ์

¹ ไซเตส หรือ CITES เป็นคำย่อของ the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora ซึ่งหมายถึง อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ป่าและพรรณพืชป่าที่มีอยู่ในขณะจนถึงขีดอันตรายว่าอาจสูญพันธุ์ได้ ปัจจุบันมีประเทศ(รัฐ)ต่างๆ เข้าเป็นสมาชิกแล้ว 175 ประเทศ

คุณสมบัติของผู้ขอใบอนุญาต

1. บรรลุนิติภาวะ
2. มีถิ่นที่อยู่หรือสำนักงานในประเทศไทย
3. ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต
4. มีสถานที่ที่เหมาะสมในการรวบรวม ขายนำเข้า ส่งออก
5. มีชื่อในการประกอบกิจการไม่ซ้ำหรือคล้ายคลึงกับผู้อื่น
6. ไม่เป็นผู้ถูกเพิกถอนใบอนุญาตหรือสั่งพักมาก่อน
7. มีคุณสมบัติหรือไม่มีลักษณะต้องห้ามอื่นตามที่รัฐมนตรีกำหนด

ค่าธรรมเนียมสำหรับใบอนุญาตเมล็ดพันธุ์ควบคุม

1. ขยาย หมดสิ้นปี 100 บาท
2. รวบรวม หมดสิ้นปี 100 บาท
3. นำเข้า หมดสิ้นปี 100 บาท
4. ส่งออก หมดสิ้นปี 100 บาท
5. นำผ่าน หมดสิ้นปี 100 บาท

หลักฐานประกอบ พ.พ. 1 เพื่อขอใบอนุญาต

1. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ
2. สำเนาทะเบียนพาณิชย์หรือทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม(ถ้ามี)
3. หนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล (ในกรณีเป็นนิติบุคคล)
4. หนังสือแสดงเป็นผู้ดำเนินกิจการ (กรณีเป็นนิติบุคคล)
5. บัตรประจำตัว
6. แผนผังแสดงที่ตั้งของสถานที่เก็บเมล็ดพันธุ์
7. หลักฐานอื่นๆ เช่น รูปภาพอุปกรณ์ หนังสือยินยอม

บทกำหนดโทษ

1. ผู้ประกอบกิจการธุรกิจเมล็ดพันธุ์ควบคุมทุกรายต้องได้รับอนุญาต ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 4,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
2. หากขยายเมล็ดพันธุ์เสื่อมคุณภาพ จำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. หากรวบรวมขยายเมล็ดพันธุ์ปลอมปน จำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
4. ห้ามโฆษณาเป็นเท็จหรือเกินจริงฝ่าฝืนจำคุกไม่เกิน 1 เดือน ปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
5. หากแจ้งหรือให้ข้อมูลเท็จแก่พนักงานซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
6. การย้ายสถานที่รวบรวม ขยาย หรือเก็บโดยไม่ได้รับอนุญาต ปรับไม่เกิน 3,000 บาท

มาตรฐานเมล็ดพันธุ์ควบคุมบางชนิดตามที่กฎหมายกำหนด

พันธุ์พืช	ความงอก	ความบริสุทธิ์
ข้าวเปลือกเจ้า	80	98
ข้าวโพด	75	98
ข้าวโพดหวาน	60	96
ถั่วเหลือง	65	97
พริก	55	97
มะเขือเทศ	65	98
ฟักทอง	75	98
บวบเหลี่ยม	75	98
ฟัก/แฟง	70	98
ผักบุ้งจีน	50	94

ข้อดีข้อเสียของกฎหมาย

1. คุ้มครองเกษตรกรให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่ดีมีคุณภาพ
2. ถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อเร่งแก/กีดกันเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนที่เพิ่งเริ่มต้นดำเนินกิจการผลิตเมล็ดพันธุ์
3. ในบางกรณีถูกใช้เป็นเครื่องมือกีดกันทางการค้าจากประเทศอุตสาหกรรม เช่น กรณีกล้วยไม้รองเท้านารี เป็นต้น
4. มีข้อยกเว้นไม่บังคับแก่หน่วยงานของรัฐ